

Bentiaraq Ottosen
Atassut

EM 2025/129 og 130
3. februar 2025

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut til EM2025 pålægges at lave en redegørelse om, hvordan kommunerne får mere råderum og ansvar for deres eget økonomi.

(Inatsisartut medlem Aqqalu C Jerimiassen, Atassut)

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at pålægge Naalakkersuisut om at udarbejde en redegørelse over en ny kommunalfordeling, som skal uddeles til FM2025.

(Inatsisartut medlem Aqqalu C Jerimiassen, Atassut)

Den centrale styring er for omfattende, og omvendt har det haft en stor negativ påvirkning på samfundet. De fem kommuner bør have større selvstændighed og selv kunne beslutte, hvordan deres økonomi skal forvaltes. Vi mener, at denne udvikling bør vælges. Vi må have større tillid til kommunerne, og de skal i højere grad kunne vise deres selvstændighed over for samfundet og bedre udnytte de muligheder, der findes for udvikling.

I dag er det tydeligt, at driften af landet er alt for centraliseret – vi er blevet reduceret til passive tilskuere, der blot venter på beslutninger. Hvis man ikke har overset denne udvikling, er det klart, at vi bevæger os i den forkerte retning, og det må vi modsætte os.

Desværre har de nuværende storkommuner ikke været en succes. De faktiske forhold viser dette, men at fortsætte med at vente på forandring er en meget dyr løsning. Derfor vil vi ikke længere være passive – vi ønsker at handle nu. Det er problematisk, at kommunerne har så begrænsede økonomiske handlemuligheder. Kommunerne skal selv kunne styre deres økonomi uden at blive begrænset af centraliserede beslutninger. Investeringer udefra bør ikke hindres af statslig regulering, da kommunerne skal have mulighed for at udvikle sig på baggrund af deres egne interesser.

Vi siger ofte, at Grønland aldrig har været så åbent mod omverdenen som nu, men når investorer viser interesse for kommunerne, bliver de mødt med restriktioner fra centraladministrationen. Dette er blot en konsekvens af den stadig mere omfattende centralisering, der forhindrer udvikling. Denne negative udvikling kan ikke fortsætte, og vi politikere må vågne op og sikre, at kommunerne har økonomisk selvstændighed og frihed til at styre deres udvikling. Hvis vi ikke handler nu, vil udviklingen i de fem kommuner blive endnu mere begrænset. Vi kan allerede nu se, hvor store begrænsninger nogle af kommunerne står over for.

Den centrale styring viser tydeligt en mangel på tillid til kommunerne. Vi oplever, at Inatsisartut lovgiver uden at tage højde for, hvordan lovene i praksis begrænser samfundets udvikling. Hvis vi

fortsætter med denne struktur, vil det kun gøre det sværere at stå på egne ben. Det er derfor vigtigt, at vi løbende vurderer vores aktuelle situation, og kommunerne skal have større selvbestemmelse over deres økonomi. Gennem en grundig evaluering vil vi bedre kunne afgøre, hvilke skridt der skal tages for at sikre fremskridt. Overdreven regulering fører til handlingslammelse, hvilket netop er grunden til, at vi må foretage en ny vurdering af situationen. Kommunerne bør have større økonomisk frihed, så de kan skabe vækst gennem egen kapital.

Strukturen for storkommunerne bør revurderes, og tiden er inde til, at vi sammen med borgerne skaber en ny model, hvor mennesket er i centrum. Omdannelsen af storkommunerne har ikke givet de forventede resultater, og derfor må vi nu genoverveje vores tilgang.

Da kommunesammenlægningen blev gennemført, stillede vi dette spørgsmål: "Er vi nået til et punkt, hvor vi med sikkerhed kan sige, at borgernes service er tilfredsstillende sikret?" Hvis vi ønsker at tage næste skridt, er det vanskeligt at måle, hvor godt vi er forberedt.

Efter en omfattende strukturel reform blev de fire storkommuner hurtigt til fem. Dette viser tydeligt, at omorganiseringen ikke var velovervejet. I et land med store geografiske afstande har kommunesammenlægningen i praksis ført til en negativ udvikling. Derfor er det vigtigt, at vi nu tager en seriøs debat om, hvordan vi bedst organiserer kommunerne fremadrettet. En ny kommunalstruktur bør være et fælles anliggende, hvor vi søger løsninger sammen.

"Selvom reformen har fundet sted, er det nødvendigt at modernisere systemet, så det er tidssvarende og bæredygtigt – både nu og i fremtiden. Vi må skabe en sammenhængende model, hvor alle dele af systemet har deres berettigelse."

Vores mål er at sikre et samfund, hvor borgerne har størst mulig indflydelse på deres egne livsvilkår. Derfor bør storkommunerne omstruktureres. Vi ser allerede nu, at borgernes vilkår er blevet forringet efter reformen, og det er en klar påmindelse om, at det er tid til en ny evaluering.

Den omfattende centralisering har skabt utryghed blandt borgerne, og vi har ikke råd til at ignorere dette længere. Vi må arbejde tættere sammen med borgerne og sikre et system, hvor mennesket er i centrum, hvis vi ønsker et ansvarligt og velfungerende samfund.

Den 8. april 2008 var en særlig valgdato. Kun 68 personer blev valgt til at forme kommunernes fremtid, og de stod med en enorm opgave. En af de ting, der blev overset, var de geografiske og strukturelle forskelle i landet. I de nye kommuner i Nordgrønland, Østgrønland og Vestgrønland har det vist sig at være en stor udfordring at skabe balance, og resultatet har været en markant forringelse af vilkårene for de mindre byer og bygder.

Vi har allerede set, hvordan den nuværende kommunestruktur har ført til store begrænsninger i udviklingen – både i store og små byer. Det væsentlige for os er ikke antallet af kommuner eller deres indbyggertal, men snarere kvaliteten af den service, borgerne modtager.

Sammenlægningen af kommunerne blev gennemført uden tilstrækkelig tid til at vurdere, hvilke opgaver der bedst kunne håndteres lokalt. I stedet for udvikling blev resultatet en massiv centralisering, hvor en stor del af administrationen blev samlet i de største byer. Dette har resulteret i, at mange funktioner er blevet tvunget væk fra de mindre lokalsamfund og koncentreret i de største byer. Hvis denne udvikling fortsætter, vil det på længere sigt skabe store økonomiske udfordringer.

Vi ser allerede nu, hvordan denne centralisering har bremset vækstmulighederne for både borgerne og erhvervslivet. Dette må evalueres grundigt, da vi risikerer at stagnere yderligere, hvis vi ikke handler i tide.

I 2050 forventes befolkningstallet i Grønland at falde til under 50.000, og det giver grund til bekymring. En af hovedårsagerne er den omfattende centralisering, der har tvunget borgerne til at tilpasse sig en ny virkelighed. Det er afgørende, at vi tager denne udvikling alvorligt og diskuterer, hvordan vi vil håndtere fremtidens udfordringer. Hvis vi ikke vil lægge byrden på fremtidige generationer, må vi allerede nu vise, at vi er i stand til at evaluere situationen:

- Den centrale styring vokser
- Centraliseringen bliver mere omfattende
- Hverdagens værdier forsvinder gradvist
- Serviceniveauet forringes
- Udviklingen går langsommere

Vi må forholde os til disse realiteter, uanset hvor ubehagelige de måtte være. Det er vigtigt, at vi åbner debatten og løbende evaluerer situationen med fokus på den langsigtede udvikling.

Vi kan ikke blot give de fem kommuner skylden, da de arbejder ud fra de love, Inatsisartut har vedtaget. I stedet må vi se os selv i øjnene og vurdere vores egen rolle i denne udvikling. Det er derfor bydende nødvendigt, at vi lytter mere til borgerne og inddrager dem i beslutningsprocessen – for de er grundlaget for enhver videre udvikling.

Forestil jer, om den nuværende udvikling er tilfredsstillende. Overvej, om borgernes serviceniveau lever op til forventningerne. Vi har allerede set, hvordan den nuværende struktur har haft alvorlige konsekvenser for vores landsmænd. Vi må huske, at alle mennesker har værdi – og vi fortjener en bedre service. Storkommunerne bør afskaffes, og en ny kommunestruktur bør etableres.

Vi bør drøfte muligheden for at genoprette de tidligere 18 kommuner, men vi kan også undersøge andre løsninger. Der findes flere alternativer, og vi må finde den bedst mulige løsning.

Ved tidligere afstemninger har borgerne allerede givet udtryk for deres ønske om at genoprette de gamle kommuner. Eksempelvis stemte over 700 borgere for, at Nanortalik skulle blive en selvstændig kommune igen. Der har også været afstemninger i Ilulissat, Uummannaq, Upernavik og Qaanaaq, hvor hele 92 % ønskede en opdeling af deres nuværende kommune. Dette viser klart, at borgerne ønsker at vende tilbage til deres tidligere kommunestruktur – og det er noget, vi må lytte til.

Naalakkersuisut må tage borgernes ønsker alvorligt og foretage en grundig vurdering af situationen. Som medlemmer af Inatsisartut har vi en forpligtelse til at bringe disse sager videre til Naalakkersuisut, så arbejdet kan begynde. Vi skal huske, at det er Inatsisartut, der er Naalakkersuisut's arbejdsgivere – og ikke omvendt. Derfor må Naalakkersuisut tage denne opgave på sig og sikre, at arbejdet bliver konkretiseret.

Selvom valget nærmer sig, kan vi ikke lade disse sager vente. De må behandles nu, så arbejdet kan fortsætte uanset valgresultatet. Naalakkersuisut må tage ansvar og iværksætte de nødvendige processer. Borgerne har krav på at blive inddraget.

At søge popularitet er ikke en løsning – det er konkret handling og inddragelse af borgerne, der betyder noget.

Med dette udgangspunkt støtter vi fuldt ud de to forslag og anbefaler, at de bliver fremsat til anden behandling og afstemning.